

Greg Staats: Kitimákénimowin

Condolence is often...

Óma kitimákénimow ayamiwin ápatan mána kékwán wéká awiyak ká kitimákénimit wéká ká kisténimit ká wanihit mána ispík. Anima kitimákénimowi isítwéwin anté oci Haudenosauané kayási isicikéwina awasimé itocikátéw anima inikok ká wanihit ana awiyak óma ká tawinikáték ta máméskwatónamákániwaki anihi wampum pakatéhona ká itakik. Ká mámawapisocik anihi míkisak ki ápatanwa óma é nakitisahot awiyak táti mino ayát éko mina óma isi nanátawihiwéwin wícicikémakan é wítak tápiskóc awiyak ká ocikawápit wéká ká wépámonánikét ká ati macánaskwánik.¹ Ana Mohawk osisopéhikéw Greg Staats ká nókotát ékotowa *Condolence* ká itak anima anoc ká isi paminikátéki kékwána éko ékwani anihi awa ká kakwé nókotát anihi oci ocákástécicikana éko kotaka kákí ositát ká nókoki ta kinawapacikáténik. Aniki Staats' ká isi nókotát ékota nókon óma kákí ná nanákatawénitak tánisi óma, óma inikok kákí mayáwipanik, éko kákípe isi pakosénimonániwak níkánik isi ékóspik anima.

Staats explains...

Ómisi isi wítam awa Staats kékwániw kákí oci itótak óma. "Inikok kinowés éki pé kinawápatamán óma ési kinawápamitot awiyak ká mámawit nántaw isi, néyáp nikiskisin anima ispík kákípe awásisiwiyán, óma ispík mána kákí papámátisiyák ékota mána éká wíkac ékí oci kostáciyán," itwéw awa Staats. Staats awa kí máci cakástétitaw anté kákí ayácik otaskíwák nété itéké Six Nations Reservation anta oci Grand River Territory ká itakik. Staats awa ité ékí wíkit aspin kékác mitátát é tatwáskínét, ká isi kiskisit óméniw ékóspik éko ékoté tápitaw anima kákí tasi nitáhikit éko kákípe opikit é awásisiwít. Éko ispík kákípe kíwét ispík ékí kisi opikik anima ká isinákoninik ká cácakástécicikét, nókoniniw anta kékwán éká étakoninik, anima oci anoc ká isinákok anima askíy wéká ékitawápacikátéki anihi kékwána anta kaki takoki. Tétapiwina éká awiyak é apit é nókoki, méskanáwa éko nánátok maskosíya éko kistikána é kiskisimikot awa Staats óma óta kékwána éko awiyakak ékí ayácik éko mina étoké kotak awiyak ékosi itápatam óma. Ité kákí isi pápakitinak awa anihi kákí cá cakástéstitát oki kékwána anta *auto mnemonic six nations* ká itak, Staats awa ápacitáw anihi ocakástécicikana ká ayát ta wítak anima otácimowin éko ta ápacitát anima kákípe isi wápatak.

In another photographic...

Mína kotaka kákí mámawastát ocakástécicikana *Condolence* kákí isinikátak, Staats átit kí otinam anté anihi kákí kinawénitakik 1950 National Film Board oci Canada , é cakástésininit otákómákana. Anima kákí ositát *condolence six nations* ká isinikátak átotam óma kákí wanitániwak ispík kákípe ayácik óté ótanák ininiwak, máka mina é kiskénitákok anima ékípe ayácik éko nántaw ékípe isi kawisk pimácihocik. Tápiskóc anihi *auto mnemonic six nations* ká isinikátéki, óki níkotwásik cakástécicikana nókotamikwana kékwána ita wéci wanitiki. Ékwaniw óki cakástécicikana átit piko

énókotat awa anima ká ayát NFB, éko anima NFB ká ayát átit piko éno kotát anima kákí isi pimácihocik ókik Staats ká iticik éko kótakak ininiwak ká ayá cik Six Nations. Máka anihi cikástésimona éko anihi masinicikana ká ayát awa é ápataki ta wítak óma kákí pé isi pimácihocik ókik Staats máka mina ta nisitotakik kákí pé isi ayá cik oté otanak.

In the video piece...

Anima ká nókopanik cakástésimowin *Metathisis* ká isinikáték, Stáats nókona ocicíya anta ótának akowékayikanik étasikáwat anihi míkisa. Mékwác é mámá cicépanihot awa éko ká ati pétákosit anima Mohawk é isi píkiskwét. Nísotano péyakosáp ká isi ayamiyát anté oci anima Mourning Rituals Condolence Ceremony ká itakik é ápacitát áskaw piko é wani wítak anihi átit itéwina máka wina móna wíkác pakiciw anima ká itotak. Anima éká ká nisitotakik Mohawk isi píkiskwéwin, anima ká itotak ká kítwám nókotáw tánisi káwí itwét: “Kétatawén piko ni paswénitén/ épé nókok / é ásoképanik, ká kipáskotiki kékwána / nipwákáwin kákí miciminak anima kimamitonénicikáninánaw / é mamikwaskápiyan óma kápé nókosiyán.” Kiyám áta ótának anta ákówánik étasi nóci cikót awa Staats átit piko anima nókotániw káwí itwét éko mina ká isi píkiskwét awasimé kiyápic nawaci nakáskákwak anima kékwániw káwí nóté animótakik anima *Metathisis* ápacitaw mitoni ékotowa píkiskwéwin ta átotak káwí itwét. Anima ayamiwin ‘metathisis’ ká itwániwak, ayíw anima é nísowépinikátéki ayamiwina máka náspic nayipaninwá ta níso ápataki péyak kékwán ta oci osicikémakak. Anima ká níswástayikásocik míkisak ká ápatisicik ká ositániwak anima pákatéhon ékwani ápacitáw é maméskátónamátocik éko é ápatak ta oci kiskisicik tánisi oma ésicikécik ókik Staats wínawáw.

Kotak mina cikástéticikan *Red Oak Condolence* é icikáték nókotáw anihi kékwána kákí pé pakamiská kocik ókik Staats kápé opikinániwak ité anima kákí pé ayá cik. Anté Six Nations otitáwiniwák ékoté itáwak anima ininiwi tápwétamowina Longhouse ká itakik, éko mina nánátok pápakán ká isitásonániwak, éko mina anihi átit Staats otákómákana éwi paskéwinitocik anima oci pápakán é isi tápwétakik éko é isi ayamiyá cik. Anima máka wina wina ká kináwapatak awa Staats, anima oki ká isi kinánapamitocik kiyám wina pápakán é isitásocik, anima kakinaw ká kisténitakik anima sákihitowin éko ékoté é isi mámawi wápatakik papéyakwán ká oci minopanihikocik ta mino wítapimitocik.

Staats became interested...

Staats awa kákí maci kináwapatak anima ká isi wakótocik iniwak ispík éki wápatak é masinahikásonit omosóma éko wákoma óma ékí pé wícihiwénit ayamiyéwikamikok, Baptist ká iticik. Anima Otayamiyáwak anté Six Nations ká ayá cik móna náspic miscétiwak éko mina péyakwanik piko éyayá cik máka kiyápic mistahi misiwé ité isi wícihiwéwak. Ékakiskisit mána óma Staats, ékota mána ká nánákatawénitak óma kákí opikihikot Otayamiyáwa ká nisitotak éká é oci kiskénitak wéká kiyápic óma tánisi wínawáw ési paminakik otisicikéwiniwáw ókik iniwak óta cí cik ká tasi wíciyamáyákok.

Apók átít anihí otákómákana ité ési wícihiwécik tápiskóc anihí ókoma kákípe isi wícihiwénit kayásk oci. Éko óma mékwác é apisísisit éki kóstat óki ininiwa ta “máci maskikíwayikot” ispík kakitotáci.

The Canadian government...

Éko mina awa Canadian Government óma 1926 awasimé éki totak ta paskéwinitocik ókik Longhouse iniwak ká isi tápwétakik éko anihí Otayamiyáwak ispík éki mínát níkanístamawiniw éko ité kékí isi níkanakisocik ókik Otayamiyáwak éko móna kékwán wínowáw oci mináwak anihí Longhouse ininiwak. Anikik kákípe tawapámacik énoté kiskénitakik ési pimácihonit ininiwa wésam piko kí natawápaméwak anihí kayásk ká oci isicikénit ékosi isi. Óma 1970s, Sally Weaver kákíká kakwécimát óki kayitéyátisa ká ayamiyánit anté oci Six Nations, ékóta wístawáw ókoma éko omosóma. Anihí kákí miskák, éténitakik óki óma ká isi pá pimácihocik ókik Otayamiyáwak éko Longhouse anta ácimónániwan masinahikanok “Grand River Reserve, 1847-1940” ká isinikáték. Anima Sally Weaver kákí masinahak, Stát omisa kákí oci iténitak óma nántaw takí itótak ta ositániwak kékwán kakítwám ta ápatak wéká ta natotak awiyak ékóta anima kákí iténitak ta cikástésimát óki énikamoninit Otayamiyáwa Red Oak Singers ta kinawénicikáténik níkanik óté tati wápacikátéki.

The recordings of the...

Anihí kákí ositácik ká tápitawi pétákamopaniki nikamona Red Oak Singers, ékwánima ká ápacitát awa Staats anta *Red Oak Condolence* éko omósoma anima kákí ayánit éki ositánit éko mitoni étápitik anta isi anima anoc ómisa kákípe ósitánit itowa péyakwan. Anihí ayamiwéwi nikamona ká pétákoki Mohawk píkwéwin ápatan, éko áskaw anima ká itátámocik anihí Longhouse ininiwak pétákon ékóta. Kiyám ápok éká é nisitotak awiyak tánisi étwécik ókik ká nikamocik kiyápic ki nisitotáwáwak ékiskisicik kékwána anima ká isi kaskénitamitákosicik. Anima cikástésimowin ká nókopanik anta *Red Oak Condolence* tapwépiko péyak ánípi émamikwástak misicikosik ékikamok éko moci kaskitéwi éko wáspiskinákon. Nántaw kitiskákon anima anípi mékwác é natotaman anihí makamona máka pakán kékwán kinánákatawénit ispík mána émáméskwacitákok anima nikamon.

Like the rest of the work...

Tápiskóc anihí kákí ositániwak ta nókotániwaki ékwani péyakwan óma *Condolence, Red Oak Condolence* kí kiskisimokon ta nákatawénitaman óma kákípe isi macipanihikocik, ési kiskisitotácik, kákípe isi kakwátakénitakik éko tánisi kákípe isi pimácihocik okik ininiwak. Staats oma itwéw piko ta isi pimácihonániwak anima kákípe isi cakástésimát anihí ininiwa wina ta nisitotak anima kékwán ká kakwé wítak. Anihí ká takoki éko kákí kinawénicikátéki óki oci nimosóminánik, nókominánik mistahi kékwána nókotániwanaw ékóta é animénitakaki ta moci wápataman éko awa Staats nóté nókotáw tánisi étwániwaki oki kí tániskó ácimowiniwáwa éko tánisi étwémakaki éko kékwán

wítamákémakaki anihi ká nókoki éko éká é wíci kátéki nántaw ité kékwána anihi wéci astéki anta. Inikok kékwána anta ká nókoki ta oci otinaman kiskénitamowina éko inikok ká nókoki éká é wíci kátéki kékwán oci, ékota ká oci kiskénitak awa Staats kékwániw ta natonak kiskisiwina éko kékwána ká kisténitákosiwaninik. Kisáspin nísoyik ká oci kinawápacikátéki kékwána móna wésám piko mati ké minwásik wéká ké macipanik máka ta oci kinawápataman ani kiskisiwina éká kakinaw awiyak péyakwán é isi kinawápatak. Ta miskak ité kékwán ta minoskákot éko ta minomacihot óma ékinawápatak oki cakástécicikana awiyak kákí natonak ta nákatawénicikati kákí ositát óki awa Staats óma Condolence. Maskoc ekosi mina ési atosképanik óma kékwána ká kakwé nisitotamániwak, natawinániwak éko ká wanénitamónániwániwak ká kitáwénimit awiyak ká wanihit.

¹ Bruce Elliot Johansen and Barbara Alice Mann. "Encyclopedia of Haudenosauné (Iroquois Conderacy)" Grénwód Press: CT. 2000. pp 58 -59.